

2. Chevalier, Jean, *Dicționar de simboluri*, Editura Artemis, București, 1994.
3. Kernbach, Victor, *Miturile esențiale*, Univers Enciclopedic, București, 1996.
4. Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Albatros, București, 1983.

Surse Web:

5. *Vimanas – vehiculele zburatoare din textele sacre indiene*, <https://www.yogatime.ro/vimanas-vehiculele-zburatoare-din-textele-sacre-indiene/>, (vizitat 6.05 2022)
6. *Covorul fermecat*, https://hmn.wiki/ro/Magic_carpet, (vizitat 6.05 2022)

NICHITA SMOCHINĂ – UN DESTIN TRANSNISTREAN DE EXCEPȚIE

NICHITA SMOCHINA OF THE ILLUSTRIOUS PERSONALITIES IN THE TRANSNISTRAN REGION

*Sergiu Cogut, dr. în filologie, lector univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Sergiu Cogut, PhD, univ. lecturer,
„Ion Creanga” SPU from Chisinau
ORCID: 0000-0002-1235-7942*

CZU: 929:94(478)”19”

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p24-28

Abstract

Nichita Smochină is one of the illustrious personalities of the 20th century born in the Transnistrian region. He established himself as one of the polyvalent figures of Romanian culture through his activity in various fields such as history, ethnography, folkloristics, anthropology, sociology and, of course, jurisprudence. During his life, he manifested himself as one of the most important lawyers who fought for the rights of the Transnistrian Romanians. For his special merits, he was elected in 1942 Honorary Member of the Romanian Academy. His memoirs appeared posthumously and represent the most important of the writings he bequeathed to us.

Key-words: illustrious personality, the 20th century, lawyer, historian, ethnographer, folklorist, rights, Transnistrian Romanians, Honorary Member, Romanian Academy, memoirs.

Personalitatea lui Nichita Smochină se înscrie în panteonul somităților secolului al XX-lea ce au avut o contribuție marcantă la dezvoltarea spiritualității românești. Despre activitatea sa și parcursul lui biografic în 2017 Aurel Strungaru a editat o carte intitulată *Nichita Smochină: o viață de apărător al românilor transnistreni*, în care, chiar la început, se menționează despre protagonist: „Nichita Smochină, jurist, filozof al dreptului, publicist, istoric, etnograf, folclorist, antropolog, sociolog, slavist, profesor, membru de onoare al Academiei Române, personalitate de excepție a poporului român, a cărui biografie s-a împletit cu istoria zbuciumată a secolului al XX-lea a fost apărător al drepturilor românilor transnistreni. A ajuns până la Liga Națiunilor să lupte pentru drepturile acestora condamnând abuzurile, deznăționalizarea, teroarea suferită și cerând respectarea drepturilor lor” (5, p. 17). În continuare, se precizează cu referire la munca sa științifică următoarele: „... a fost în continuă căutare de noi documente și surse pentru a putea dovedi originile românilor rămași în afara țării. Numeroasele articole și lucrări științifice scrise în limbile română, franceză, italiană, germană și rusă au confirmat prin documente vechi, săpături arheologice, denumiri de localități și de nume proprii, prin prezența obiceiurilor și a tradițiilor existența românilor de la Nistru

până la Bug care, veacuri de-a rândul, au locuit pe aceste pământuri” (Ibidem). El figurează, binemeritat, în *Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova* alcătuită de Denis Roșca ce cuprinde o serie de biografii ale personalităților din Moldova care s-au remarcat prin activitatea lor în cele mai diverse domenii, înscriind câte o pagină importantă în istoria și cultura acestui petec de pământ românesc. Astfel, despre Nichita Smochină, autorul notează că s-a născut la 14 martie 1894 în Mahala, Dubăsari și a decedat la 14 decembrie 1980, calificându-l, pe bună dreptate, un „remarcabil intelectual transnistrean” cu câteva precizări: „Membru al Academiei Române. Memoriile sale au apărut doar după moarte și reprezintă opera sa de vârf” (4, p. 513). Despre acestea se menționează că ele „consemnează relația sa specială cu istoria. Fiind mai întâi de toate transnistrean, a căutat prin această carte să ofere o radiografie a stărilor de spirit care au domnit în rândul transnistrenilor la începutul secolului XX, dar și în rândul societății românești, în care s-a refugiat de furia comunistă” (Ibidem). Apoi autorul vine cu specificări ce țin de biografia ilustrului înaintaș: „Fiind ofițer în armata țaristă în timpul Primului Război Mondial, Nichita Smochină a fost prins în bulboana marilor evenimente istorice de la începutul secolului XX. Încă mai era ofițer într-o unitate militară rusă, când a venit la putere Kerenski și a început descompunerea armatei pe care nu a putut-o salva nici măcar doamna Breșcovskaia, despre care Nichita Smochină povestește cu lux de amănunte cum «a format un regiment de tinere femei și domnișoare și a plecat pe frontul german, dar într-o jumătate de oră au fost făcute prizoniere și au ajuns prada plăcerilor armatei germane»” (4, pp. 513-514).

Un alt articol consistent despre el găsim în *Prezențe basarabene în spiritualitatea românească (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea). Dicționar* ce a apărut la Chișinău în 2007 datorită eforturilor lui Gheorghe Bobână. Acesta începe astfel: „(14/27.03. 1894, Mahala, Tiraspol – 14. 12. 1980, București). Istoric, jurist, specialist în probleme de istorie a Transnistriei și în domeniul monumentelor istorice vechi. Membru de onoare al Academiei Române (1924)” (1, p. 250), an ce e notat greșit, cel corect fiind 1942. În continuare, se precizează: „După absolvirea școlii bisericești din satul natal”, el „urmează școala secundară incompletă din Dubăsari, apoi activează în cadrul serviciului judecătoriesc din această localitate” (1, pp. 250-251). După care sunt punctate următoarele date din biografia sa: „Fiind mobilizat în timpul Primului Război Mondial, face instrucție la o școală militară de ofițeri de artilerie, apoi este trimis pe frontul german. Este rănit, iar după însănătoșire este trimis pe frontul transcaucazian, continuându-și serviciul militar în grad de căpitan în cadrul statului-major al frontului. Încadrându-se în mișcarea socială și națională din 1917, S.N. participă la lucrările Congresului popoarelor din Caucaz, care a avut loc în luna mai la Tbilisi. În luarea de cuvânt înaintea, în numele românilor de pe acest teritoriu, unele revendicări național-culturale: a introduce în satele locuite de români limba maternă în școală, biserică și judecată; a da posibilitate studenților români să-și continue studiile în România” (1, p. 251). Apoi se specifică în legătură cu întoarcerea sa la baștină la începutul anului 1918 că „imediat se încadrează în activitatea de realizare a hotărârilor Congresului moldovenilor transnistreni din 17-18 decembrie 1917 ținut la Tiraspol. Înființează la Dubăsari cotidianul „Moldovanul”. În curând este ales președinte al zemstvei județului Tiraspol (prefect de județ) și deputat în Rada Ucraineană, unde s-a pronunțat categoric împotriva trimerii unei armate ucrainene în Basarabia” (Ibidem). În 1920, refugiindu-se împreună cu familia la Iași, „va activa la Serviciul Căilor Ferate în calitate de contabil; simultan se înscrie la Facultatea de Drept și Filosofie a Universității „Al. I. Cuza”, după absolvirea căreia activează în calitate de avocat și secretar al

rektoratului Universității ieșene” (Ibidem). De asemenea, în articol se precizează că Nichita Smochină fondează, împreună cu alți refugiați, revista „Tribuna românilor transnistreni” (1927-1928), „fiind reprezentantul ei la Iași. Scrie o serie de articole despre transnistreni, care apar în revista nominalizată, precum și în alte publicații: „Anuarul arhivei de folclor”, „Buletinul legislației agrare”, „Curentul”, „Neamul românesc”, „Viața românească” etc. Publică lucrări de drept și istorie, studii referitoare la vechi monumente de istorie și cultură descrise în limba slavă veche în care se oglindește viața populației dintre Carpați, Nistru și Marea Neagră” (Ibidem). Un detaliu interesant e că sub protecția „lui Nicolae Iorga este trimis la L’ École Roumaine din Franța pentru completarea studiilor. După absolvire își ia doctoratul la Universitatea Sorbona. Refuză oferta onorabilă de a rămâne profesor la Sorbona și revine în țară (1935)” (Ibidem).

În articolul pe care i l-a consacrat Anatol Ciocanu în *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010* se menționează că fiind în Franța, N. Smochină tipărește „în ziarul „L’ Ordre” din Paris un fulminant act de acuzare a atrocităților comise de bolșevici contra populației românești din Transnistria. În anii petrecuți în Franța, desfășoară o neobosită activitate întru susținerea cauzei românilor din Uniunea Sovietică, ține conferințe, scrie la periodicele din Franța, Italia, Germania, Elveția, Belgia” (3, p. 484). Iar după revenirea sa în țară, autorul articolului notează că Nichita Smochină „tipărește trimestrial propria sa publicație „Moldova nouă”, organ al Asociației Culturale a Transnistrenilor. Activează, la București, în cadrul Ministerului pentru Minorități” (Ibidem). În încheierea acestui articol este reprodus un alineat despre activitatea ilustrului transnistrean care este semnat de Vlad Chiriac: „Nichita Smochină a avut un destin legendar. A lăsat pentru posteritate o bogată moștenire literară nevalorificată până în prezent, texte și comentarii despre folclorul și tradițiile populare ale transnistrenilor, contestații adresate diferitor autorități române și străine referitoare la problema politică a Basarabiei și Transnistriei; documente referitoare la hotarele vechi ale Moldovei, comunicări la conferințele politice internaționale despre masacrele și prigoanele întreprinse în regiunea din stânga Nistrului de către autoritățile rusești, o numeroasă corespondență în limba română, ucraineană, franceză, rusă etc.” (Ibidem).

În cartea sa *Chișinăul nostru necunoscut* apărută în a III-a ediție în 2020 neobositul cercetător Iurie Colesnic publică un material intitulat sugestiv *Un conspect veritabil pentru istoria noastră*, în care este reprodusă o scrisoare adresată de Nichita Smochină lui Anton Crihan. Înainte de publicarea textului acestei epistole, autorul volumului precizează: „ADESEORI mă întreb dacă toată tragedia istoriei noastre poate încăpea într-o scrisoare. Cineva îmi va spune fără preget că nu. S-au editat zeci și mii de volume și tot mai avem de scris. Această teză este valabilă în sens larg, general acceptat. În cazul nostru concret am dovezi că se poate ști totul despre noi citind atent scrisoarea de mai jos. Nichita Smochină (14.III.1894 – 14.XII.1980), transnistreanul de la Mahala, cu doctorat la Sorbona, după ce ani de zile s-a ascuns de securitatea română și cea sovietică care-l vânau peste tot, ajuns la bătrânețe cu jumătate de corp paralizat după un atac cerebral, s-a învățat a scrie din nou și nu a lăsat din mână tocul până la moarte. Și în această scrisoare există explicația acestui crez științific și național. Corespondentul lui era un basarabean din Sângerei, Anton Crihan (10. VII.1893 – 9.I.1993), fost deputat în Sfatul Țării, și el cu doctorat la Sorbona, pe care soarta l-a aruncat pe alt continent, unde el n-a încetat să adune materiale despre drepturile României asupra Basarabiei în baza surselor rusești” (2, p. 211). Ceea ce ne-a atras atenția din cele menționate în

scrisoare sunt următoarele rânduri referitoare la tragedia prin care a trecut familia lui N. Smochină: „Dragă Anton, îmi vorbești cu dezgust de dușmanul nostru de moarte. Ai toată dreptatea și te aprob fără rezervă. Noi am fost cinci frați. Tata a fost împușcat în ceafă la zidul bisericii noastre. Mamei i-au rupt urechile pentru a-i lua cerceii. Au ținut-o în beci cu apă până la brâu. Apoi au adus-o acasă în comă și până la ziuă a și murit. Bădica, fratele mai mare, a fost deportat în Solovki de unde totuși a reușit să fugă. Fiind însă prins când intra în sat, a fost dus de organele NKVD la Tiraspol, împușcat și cu o piatră legată de gât aruncat în Nistru. Ceilalți frați cu soțiile și copiii – duși în Siberia de Nord, unde îngrășă trupurile lor pământul unui popor străin și hain. Cumnata mea, Mărioara cu mama ei, Domnița – împușcate în plină zi în grădină, iar fratele cu copiii, omorât în drum, când era dus cu ceilalți frați și copii în *pohod na Sibir*. Pe fiul meu mai mare l-au ridicat din București, l-au dus la Chișinău, unde Заочное Совецание din Moscova l-a condamnat la 25 ani de muncă. A stat în Colâma dincolo de cercul polar, de unde a scăpat după zece ani fără ca eu să aflu unde este. De aceea avem amândoi dreptate, când este vorba de un dușman, care urmărește pierzania neamului nostru” (2, pp. 212-213).

Doctorul în drept M. Tașcă a publicat un material intitulat *Nichita Smochină, membru de onoare al Academiei Române* în cartea *Martiriul transnistrean sub jugul totalitar rusesc* ce a fost elaborată de Radion Cucereanu, Eleonora Cercavschi și Dumitru Apetri, pe care îl încheie cu următoarele precizări: „În aprilie 2010 este decorat postmortem de către președintele-interimar al Republicii Moldova, Mihai Ghimpu, cu „Ordinul de Onoare”. (...) Distincția a fost înmănată de către șeful statului nepoatei academicianului, doamnei Veronica Galin-Corini.

Mihai Ghimpu a menționat că distincția i-a fost conferită academicianului Nichita Smochină în semn de profundă recunoștință pentru contribuția sa excepțională la afirmarea spiritualității naționale și pentru merite deosebite în implementarea valorilor democratice.

«Pe lângă faptul că a fost un om de știință, ziarist, etnograf, care a descris cu lux de amănunte viața oamenilor din zona de baștină, Nichita Smochină a fost și un jurist de excepție. Pe tot parcursul vieții sale a luptat pentru drepturile și libertățile omului», a accentuat Președintele-interimar al statului” (6, p. 123).

Toate cele reflectate mai sus ne permit să-l considerăm pe Nichita Smochină o personalitate de prim rang a Basarabiei secolului trecut cu un destin într-adevăr excepțional pentru un intelectual din regiunea transnistreană.

BIBLIOGRAFIE

1. BOBÂNĂ, GH., TROIANOWSKI, L. *Prezențe basarabene în spiritualitatea românească (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea)*. Dicționar. Chișinău: CIVITAS, 2007, 360 p.
2. COLESNIC, I. *Chișinăul nostru necunoscut*, Chișinău: Cartier, 2020, 632 p.
3. *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010*. Chișinău: Prut Internațional, 2010, 600 p.
4. ROȘCA, D. *Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova*. Chișinău: Pontos, 2016, 653 p.
5. STRUNGARU, A. *Nichita Smochină: o viață de apărător al românilor transnistreni*. București: EIKON, 2017, 436 p.

6. TAȘCĂ, M. *Nichita Smochină, membru de onoare al Academiei Române*. În: Cucereanu, R., Cercavachi, E., Apetri, D. *Martiriul transnistrean sub jugul totalitar rusesc*, Chișinău: Tipogr. „Balacron”, 2013, 342 p.

DIMENSIUNI INTERCULTURALE ALE EDUCAȚIEI LITERARE

INTERCULTURAL DIMENSIONS OF LITERARY EDUCATION

*Viorica Zaharia, doctor, conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Viorica Zaharia, PhD, associate professor,
„Ion Creangă” SPU from Chișinău
ORCID: 0000-0002-0698-2223*

CZU: 37.013.43:821.135.1

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p28-33

Abstract

We live in a world of interference between cultures. In order to understand other ways of thinking, feeling and acting, different strategies of spiritual assumption are needed, one of them being interculturality. Conceptually, the notion emerged as a result of the tendencies of universalism and globalization, but as a phenomenon interculturality has manifested itself periodically throughout history. The phrase intercultural education is found today in many discourses that are also related to education. The literary text has a major contribution to the formation of the skills and life skills needed in a world of multiculturalism. Or, the core of the intercultural education is the dialogue of cultures.

Key-words: interculturality, intercultural education, culture, intercultural communication, literary text, intercultural competence

„Dumnezeul tău este evreu.
Mașina pe care o ai este japoneză.
Pizza este italiană,
Iar cuscus-ul este algerian.
Democrația pe care o practici este grecească.
Cafeaua ta este braziliană.
Ceasul îți este elvețian.
Cămașa este indiană.
Radioul tău este coreean.
Vacanțele tale sunt turcești,
tuniene sau marocane.
Cifrele tale sunt arabe.
Scriitura îți este latină.
Și... reproșează vecinului tău că este străin.”
(afiș dintr-un restaurant turcesc din Paris)

Trăim într-o lume în care diversitatea este un termen-cheie, o lume în care interferențele dintre culturi se amplifică și se diversifică în continuu. Pentru a înțelege alte moduri de gândire și de simțire sunt necesare diferite strategii de asumare spirituală, de apărare și întărire a identității culturale sau de permeabilitate și deschidere față de alte expresii spirituale – individuale sau colective.

Conceptul de *interculturalitate* este deseori confundat sau interferat cu cel de interetnic. Pentru o mai clară circumscriere terminologică și conceptuală a termenului respectiv, trebuie să